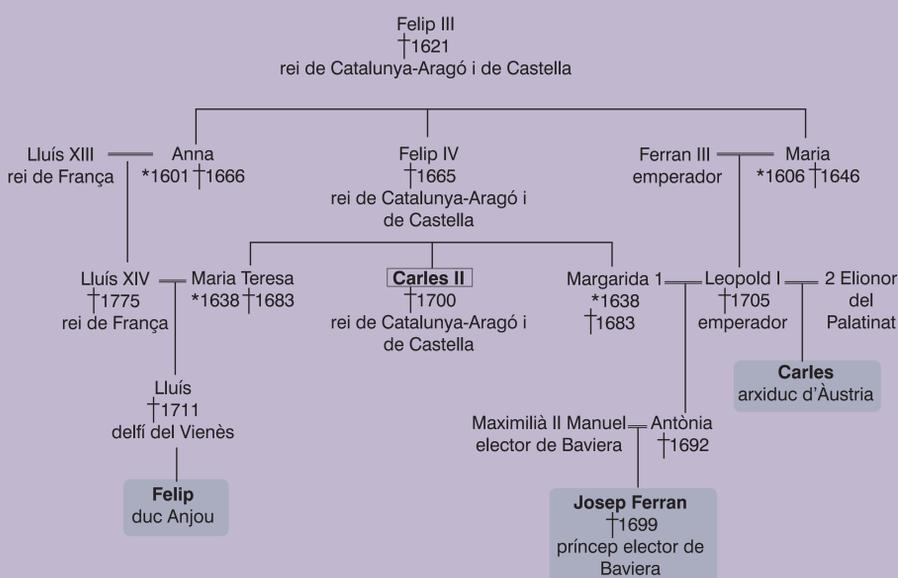

1714

LA GUERRA DE SUCCESSIÓ

El context

L'1 de setembre de 1700 moria el rei Carles II, qui fou el darrer monarca de la casa d'Àustria a la monarquia hispànica. La seva mort plantejà un problema i alhora un conflicte successori. La lluita per la successió, però, es va polaritzar a l'entorn de les candidatures de Felip d'Anjou, nét del rei de França, Lluís XIV, i de l'arxiduc Carles d'Àustria, fill segon de l'emperador austríac.

Carles II va designar successor Felip d'Anjou, el qual va ser proclamat rei el 1701. L'aliança entre els Borbons francesos i el futur rei de la monarquia hispànica que, d'acord amb el testament de Carles II, també seria Borbó, trencava l'equilibri polític d'Europa i va desencadenar la formació d'un bloc de potències partidàries de proclamar Carles d'Àustria, rei de la monarquia hispànica.

Catalunya i el conflicte

El 1702 es formà la Gran Aliança de La Haia entre Gran Bretanya, Holanda, l'Imperi austríac i Portugal (austriacistes). L'any 1703 l'arxiduc Carles fou proclamat rei de la monarquia hispànica a Viena. En el conflicte internacional que esclatava entre borbònics i austriacistes, Catalunya i la resta de la península Ibèrica esdevindrien un dels escenaris bèl·lics entre els dos blocs.

Catalunya i Anglaterra signaren el Pacte de Gènova (1705), pel qual Catalunya entrava en guerra defensant la causa de l'arxiduc Carles. A canvi, Anglaterra es comprometia a defensar les institucions i lleis del Principat i a donar suport militar a Catalunya. Així doncs, la guerra, que començà com un conflicte de caràcter internacional, esdevingué, també, un conflicte entre els regnes que pretenia manar el Borbó, atès que els territoris de la Corona d'Aragó donaren suport a l'arxiduc Carles mentre que Castella ho féu a Felip d'Anjou.

1714

L'esclat de la Guerra

Al final de 1701 una barreja d'interessos dinàstics, econòmics i comercials, juntament amb la temença que es construís una gran potència francoespanyola que desequilibrés l'escenari internacional, van fer esclatar a escala europea la Guerra de Successió espanyola.

Internament el conflicte es desfermà el 1705, quan Catalunya i els altres territoris de la Corona d'Aragó abraçaren majoritàriament la causa austriacista atès el convenciment que l'arxiduc Carles respectaria les constitucions i lleis catalanes enfront de l'uniformisme i centralisme borbònic.

Setge de Barcelona (11 de setembre de 1714)

L'ocupació de Catalunya

A partir de 1707 l'exèrcit borbònic anà fent incursions cada cop més freqüents i profundes en territori català. La batalla d'Almansa (25 d'abril de 1707), amb victòria borbònica, marcà un punt d'inflexió important al conflicte. Com a conseqüència d'aquesta batalla, els exèrcits borbònics van ocupar els regnes d'Aragó i de València. El juny d'aquest mateix any, Felip V abolia les institucions i constitucions aragoneses i valencianes. Pocs mesos després caigueren sota domini borbònic Lleida, Tàrraga, Cervera i Tortosa. A la primavera de 1711 Girona fou ocupada pels borbònics.

L'ocupació de la Cerdanya, l'Empordà i el Gironès, juntament amb la presència de tropes borbòniques per les terres de Vic, Olot i Manresa, entre d'altres, donaren un tomb al desenvolupament de la guerra.

Malgrat aquestes derrotes, els austriacistes aconseguiren algunes victòries a les batalles d'Almenar (1710), els Prats de Rei (1711), setge de Cardona (1711), batalla de Talamanca (1714).

1714

Catalunya sola enfrent els Borbònics

L'any 1711 l'arxiduc Carles esdevingué hereu al tron imperial després de la mort del seu germà l'emperador Josep I. El fet que Carles heretés el títol imperial austríac i la superioritat militar dels borbònics conduïren les potències europees a negociar la pau. A partir de 1712, els catalans van ser progressivament abandonats pels seus aliats. Malgrat aquest fet, el Principat continuà la lluita en defensa de les seves llibertats.

L'1 d'abril de 1713 es va signar el Tractat d'Utrecht, que posava fi a la guerra de Successió i ratificava Felip V com a rei de la corona hispànica. L'any 1713 Barcelona i Cardona esdevingueren els nuclis centrals de la resistència antiborbònica. Finalment, però, Barcelona caigué en mans borbòniques l'11 de setembre de 1714 i Cardona el 18 de setembre del mateix any.

Les represàlies i la política de terra cremada

L'ocupació del territori anà acompanyat de represàlies indiscriminades contra la població civil: collites requisades, obligació de pagaments pel manteniment de l'exèrcit borbònic, saquejos i incendis de viles i ciutats... Així, doncs, el terrorisme militar fou utilitzat com a arma de sotmetiment polític. Malgrat aquestes imposicions, es produïren revoltes contra aquestes arbitrietats (revoltes de les Quinzenades).

Foren moltes les viles represaliades per les tropes borbòniques. En el seu afany de venjança no dubtaren a atemorir la població incendiant viles i ciutats i portant, fins a les darreres conseqüències, la política de "terra cremada".

<http://www.ruta1714.cat>

VILES CREMADES PELS BORBÒNICS

Arbúcies (Osona)	Peramola (Alt Urgell)
Espinelles (Osona)	Prats de Lluçanès (Osona)
Barcelona (Barcelonès)	Salles (Bages)
Caldes de Montbui (Vallès Oriental)	Sallent (Bages)
Castellterçol (Vallès Oriental)	Sant Feliu Sasserra (Bages)
El Masnou (Maresme)	Sant Hipòlit de Voltregà (Osona)
Esparguera (Baix Llobregat)	Sant Quintí de Mediona (Alt Penedès)
Girona (Gironès)	Tarragona (Tarragonès)
Lleida (Segrià)	Teià (Maresme)
Manlleu (Osona)	Terrassa (Vallès Occidental)
Manresa (Bages)	Torelló (Osona)
Mataró (Maresme)	Tortosa (Baix Ebre)
Monistrol de Montserrat (Baix Llobregat)	Viladrau (Osona)
Oristà (Osona)	Vilassar (Maresme)

1714

LA GUERRA D'EXTERMINI

La guerra convencional, amb milers de morts, donà pas en les zones ocupades a una guerra d'extermini, en què se saltaren sistemàticament totes les regles. N'hi ha nombrosos exemples, com el de Tarragona, on la rendició de les tropes austriacistes fou seguida de la represàlia coneguda com el "diezmo de horca": un de cada 10 soldats era penjat a la forca i se

li practicaven amputacions i decapitacions, per enviar el crani al municipi d'on procedia. Els altres nou eren enviats a galeres. Per això el general Villarroel envià al sanguinari duc de Pòpuli una carta en què l'acusava d'usar formes bàrbares i de no "acatar el estilo de guerra que se haze entre príncipes cristianos".

Presos catalans

Només als primers mesos del 1715 es compten en més de 4.000 els presos que feien vessar les presons. Per això s'habilitaren galeres al port per a la mateixa finalitat. Altres presos més il·lustres reberen de la Reial Junta, primer òrgan de govern després de la desfeta, la depuració de responsabilitats polítiques. Entre ells, els generals Joan Baptista Basset, Josep Bellver i Joan Ramon Bordas. Malgrat que en primera instància van ser destinats al presidi d'Alacant, una nova ordre, per por que la seva presència a la Corona d'Aragó pogués incitar a la revolta, decidí enviar-los a presons allunyades o a prop de la frontera francesa, com ara Hondarribia i Pamplona.

Símbols

Poc després del setge de Barcelona i per ordre del duc de Berwick, els símbols de la ciutat (l'estendard de Santa Eulàlia, el penó de Sant Jordi i més de quaranta banderes de La Coronela) foren requisats i enviats a Madrid. Felip V els féu retornar immediatament a Barcelona amb l'ordre que fossin cremats públicament, ja que ell no reconeixia cap bandera dels súbdits rebels, acció que surt representada en aquest gravat

Barcelona 1714. Standarten und Fahnen werden verbrennet

Anònim
Segle XVIII
Gravat
22,5 x 16,5 cm
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

“Que para mantener sujeta esta Corona se necesitan a lo menos veinte mil hombres entre infantería y caballería que se podrán repartir entre las plazas marítimas y las de Girona, Lérida, y Tortosa; desde donde podrán partir las partidas que fueren menester para castigar o cobrar contribuciones”.

Informe del bisbe de Sogorb, Diego Muñoz Vaquerizo, sobre les mesures a aplicar en el govern de Catalunya.
Sogorb (Castelló), 26 de maig de 1716

En aquest informe es detallen algunes de les mesures repressores per aplicar al Principat de Catalunya un cop conquerit. Considera, entre altres, la presència militar, l'enderrocament de muralles, la construcció de ciutadelles militars a Barcelona i Tortosa, etc.

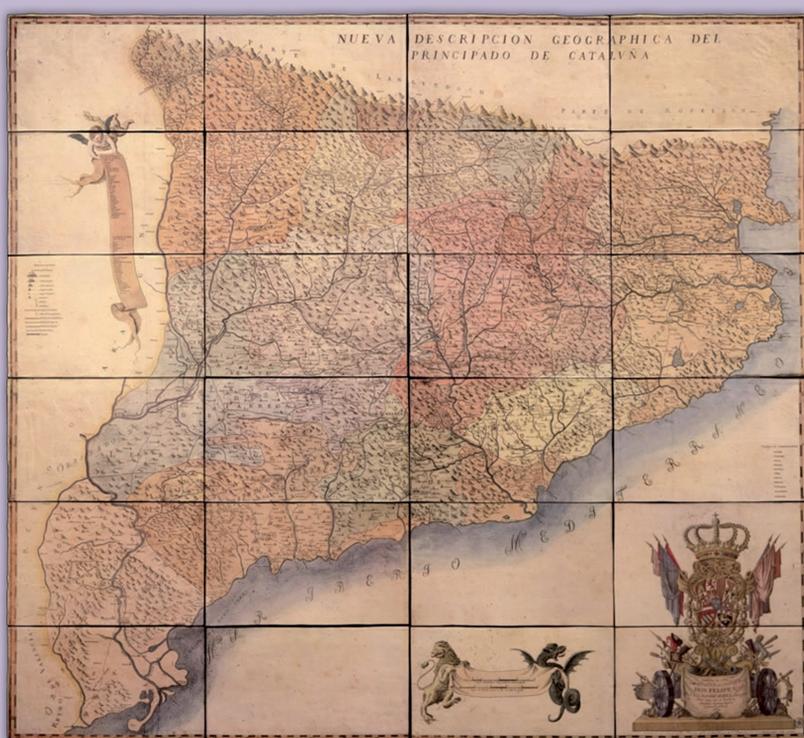
1714

Control judicial i territorial

Juntament amb la seva funció executiva, les Reials Audiències continuaren desenvolupant la seva tasca judicial aplicant el dret civil propi, excepció feta de València, on s'instaurà el dret civil de Castella. Eren hereves de l'anterior Reial Audiència de Catalunya (1493–1716), a la qual Felip V donà nova estructura -planta- el 1716, amb què perderen la seva facultat d'ésser tribunal suprem de Catalunya, per ser només un tribunal territorial sotmès al Consell de Castella, al qual s'atribuí la facultat d'ésser tribunal de darrera instància. Foren presidides pel capità general militar, de manera que constituïren òrgans assessors i governaven en diarquia amb aquest en base al «*Real Acuerdo*» (Reial Acord).

En matèria de justícia la presidència era exercida pel regent civil i el capità general no tenia intervenció en els litigis, fora del dret d'indult en cas de pena de mort, de manera que la justícia pogué preservar cert grau d'autonomia efectiva respecte de l'autoritat militar.

La Reial Audiència borbònica passà a ocupar la seu de l'abolida Generalitat (Diputació del General de Catalunya), el palau de la plaça Sant Jaume. Pel que fa als nomenaments dels magistrats, i en virtut de l'abolició dels privilegis d'estrangeria de Catalunya, pel qual només podien exercir els càrrecs públics de Catalunya els que gaudien de la condició de catalans, el tribunal va quedar obert a tots els súbdits del sobirà borbònic. La meitat i més de les magistratures foren ocupades per primera vegada per castellans.

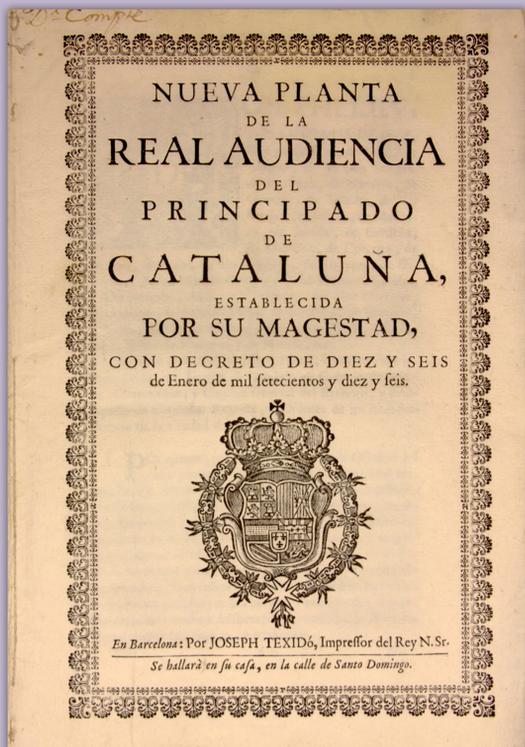
Nueva descripción geographica del Principado de Cataluña
1720
Josep Aparici
Facsimil
116 x 129 cm
Institut Cartogràfic de Catalunya, RESM-E-3-5

La nova organització territorial dividia el Principat de Catalunya en dotze corregiments, mesura imposada pel Decret de Nova Planta

Els ajuntaments foren reformats per tal que tots els càrrecs des dels regidors fins als càrrecs subalterns fossin nomenats pel poder reial. El poder dels nobles, malgrat la pèrdua de part de la seva capacitat jurisdiccional, fou ben aviat mobilitzat per a la causa borbònica, fet que provocà que els nobles tinguessin prioritat sobre els ciutadans sense títol en els càrrecs municipals.

1714

El Decret Nova Planta i la pèrdua del poder català

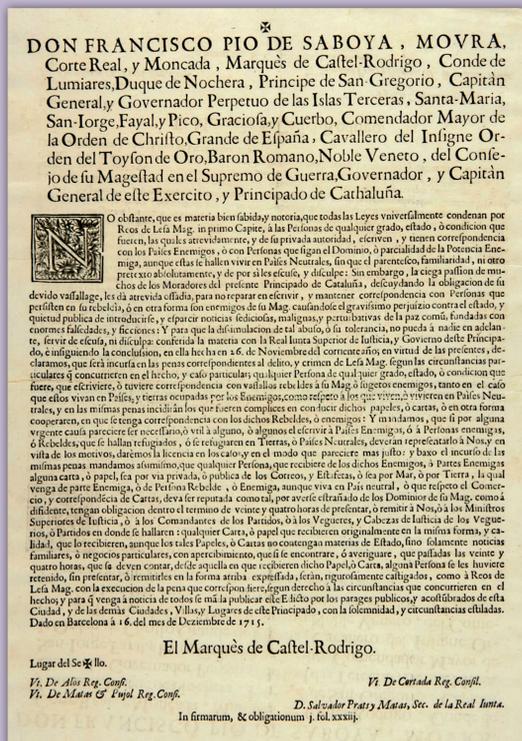

Nueva planta de la Real Audiencia del Principado de Cataluña, establecida por Su Magestad, con decreto de diez y seis de enero de mil setecientos y diez y seis

Barcelona: Joseph Teixido [1716?]

Fulletó 31,5 x 21,5 cm

Museu d'Història de Catalunya, núm. inv. 996

Edicte del marquès de Castelrodrido, capità general del Principat de Catalunya, en què prohibeix qualsevol tipus de correspondència amb els enemics del rei Barcelona, 16 de desembre de 1715

Fulletó 41 x 29 cm. Ministerio de Cultura, Archivo Histórico Nacional, Consejos, lligall 6811

Poc després de la batalla d'Almansa, la ciutat de València capitulà el 6 de maig de 1707 davant l'exèrcit comandat per Berwick. L'ocupació avançà fins a Xàtiva i Dènia, on la repressió fou de grans dimensions. El decret del 5 de juny signat pels ocupants deixà en suspens el manteniment del sistema foral del Regne de València. Finalment, el 29 de juny de 1707, entrava en vigor el decret d'abolició dels furs dels regnes d'Aragó i València, que perdien les seves institucions i els seus privilegis.

Amb data de 16 de gener de 1716 es promulgava el Decret de Nova Planta. La implantació del decret significà l'abolició de les constitucions, lleis i institucions del Principat de Catalunya i establí una administració única i centralitzada a Madrid. El nou poder es va estructurar en tres nivells:

- El capità general, primera autoritat i cap de l'exèrcit.
- La Reial Audiència, tribunal superior i responsable del govern.
- La Superintendència, amb competències fiscals.

El rei Felip V passà a liderar una monarquia hispànica d'acord amb els paràmetres d'un model d'estat absolutista a la manera de la cort francesa, on la figura del rei era el poder màxim.

Va començar una brutal substitució dels membres catalans de l'Audiència per castellans. A València fins al 75%, a Catalunya fins al 60%. Les Reials Audiències borbòniques informaven el Consell de Castella sobre el nomenament de funcionaris i s'ocupaven d'affers governatius i policíacs, situació que es perllongà tot al llarg del règim absolutista (1714-1833), quan foren novament reduïdes a l'esfera estrictament judicial com abans del 1714.

El 28 de novembre de 1715 es va sancionar el Reial Decret pel qual s'establí la Reial Audiència de Mallorca. A les Illes també quedà abolit el dret públic, però no el dret privat mallorquí. Per a la recaptació fiscal s'establí un superintendent.

El marquès de Castelrodrido, governador del Principat de Catalunya, en aplicació de les mesures policíiques de control sobre les opinions dels ciutadans, prohibí, amb aquest decret, mantenir correspondència amb qualsevol persona dissident ja fos a fora o a dins de la península.

1714

ECONOMIA

D'ençà de la caiguda de Barcelona, la Superintendència es va apropiat dels béns i les rendes de la Generalitat i del municipi de Barcelona, institucions que, gràcies als seus sanejats cabals, havien estat el principal suport econòmic de la resistència armada del Principat.

Als antics regnes de la Corona d'Aragó el nou règim borbònic va imposar un nou sistema fiscal, el Reial Cadastre. L'impost del cadastre representava la voluntat d'assimilació i d'equiparació del Principat a les contribucions castellanes.

Es pagava per tres conceptes:

- El **cadastre reial**, que gravava els anomenats béns immobles, com les cases, terres i tota mena d'edificis industrials com forns, molins, hostals, etc., així com les hipoteques que se'n derivessin.
- El **cadastre personal**, que gravava els ingressos relacionats amb l'activitat professional. Gravava les rendes derivades del treball personal a raó d'un 8,5% sobre el sou anual dels dies de feina. No pagaven aquests impostos ni els eclesiàstics, ni la noblesa ni els militars. També en quedaven exempts els menors de 14 anys i els majors de 60 anys.
- El **cadastre comercial**, que pagaven els comerciants, mercaders, notaris...

El cadastre representava un 45 % de la recaptació total que sortia de Catalunya.

Però a més hi havia impostos directes sobre el tabac, la sal, els drets de portes per entrar en una ciutat i el paper segellat. A aquests calia afegir els impostos indirectes sobre el consum de determinats productes vinguts de les colònies (*ultramarinos*) i del país, com sucre, cacau, canyella, teixits de llana, seda, barrets, etc.

També continuava vigent el dret de bolla, que gravava els draps de llana, a la vegada que s'imposava un nou tribut anomenat del paper segellat.

Amb el cadastre les noves autoritats borbòniques perseguïen la contribució dels catalans a les despeses generals de l'estat.

Cadastre de Cubelles (o d'un altre lloc)
Ajuntament de Cubelles

“Certifico com lo poble de Valusell partit de Lleyda y arquebisbat de Tarragona està impossibilitat pera poder pagar 270 lliures alregriment de Borgonya per lo atrassat del any 1722 per no aver Collins molts anys ha molt poc per falta de ayguas y axins està dit poble en suma miseria la qual forsa a molts de dit poble dexar las casas y anar divagant per lo mon demanant caritat y axi mateix fem fe en dit poble ha pagat a bon compte per lo any 1722 al regiment de Dragons de Sajonia 140 lliuras (...) y que per pagar dita quantitat los habitants de dit poble se han agut de vendres tos los grans que han cullit en lo any 1723”

Notes de Miquel Vila, rector de Valusell

Mercat de peix del Born de Barcelona amb la ciutadella al fons

1714

LLENGUA I CULTURA

El Decret de Nova Planta afectava tot el sistema global de govern de Catalunya. No solament pel que fa al marc polític i institucional dels Àustries, sinó també a la creació d'una nova estructura institucional al servei de la monarquia absoluta, representada pels Borbons.

La voluntat de reprimir la cultura i la llengua catalana es va manifestar a través d'una sèrie d'actuacions molt clares en tots els àmbits culturals.

Es va imposar l'ús del castellà en els processos judicials. D'aquesta manera s'introduïa el castellà com a nova llengua de l'administració borbònica en els processos importants de l'Audiència i dels corregidors on era obligatori l'ús del castellà.

Però l'objectiu era a llarg termini, ja que *"en los tribunales inferiores se permitirá por aora el uso de la lengua catalana, hasta que los escrivanos se vayan instruyendo en la castellana."*

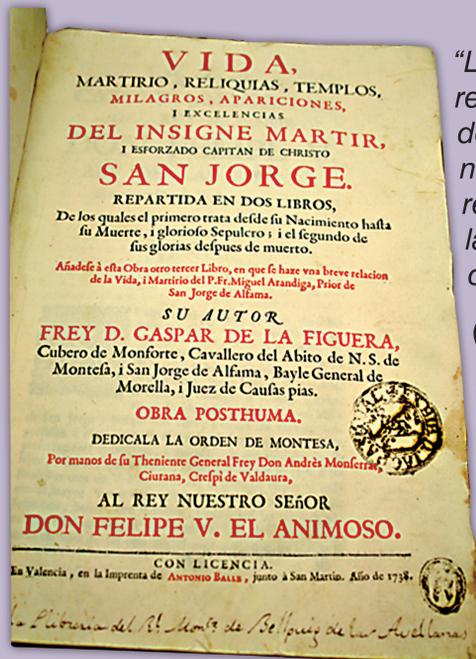
L'objectiu era no solament prohibir l'ús del català a nivell docent, sinó fins i tot a nivell col·loquial i d'adoctrinament religiós.

El català com a llengua literària ja havia iniciat un fort procés de decadència el segle XVII a favor del castellà. Aquest fet es va reforçar amb el Decret de Nova Planta, que va afavorir l'ús del castellà en àmbits cultes al llarg del segle XVIII i la major part d'intel·lectuals de l'època van escriure en castellà.

A nivell de política cultural i lingüística el règim borbònic va concretar molt més; així ens trobem que a les escoles hi havia la prohibició expressa no solament d'utilitzar el català a nivell docent, sinó fins i tot a nivell col·loquial i d'adoctrinament religiós.

La llengua catalana va anar quedant circumscrita a l'àmbit familiar i col·loquial.

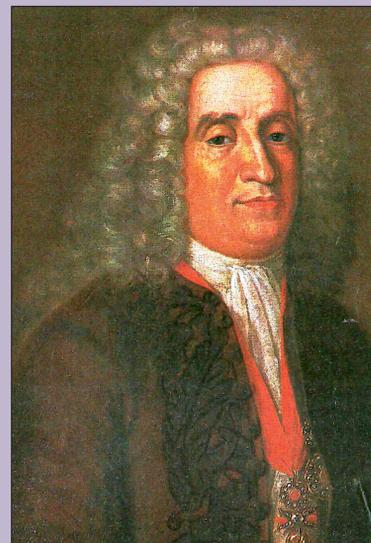
Però la llengua catalana, malgrat aquests intents, va quedar viva entre el poble, com ho demostren els nombrosos testimoniats que existeixen en la documentació epistolar i notarial.

"La importancia de hacer uniforme la lengua se ha reconocido siempre por grande, y es una señal de la dominación o superioridad de los Príncipes o Naciones, ya sea porque la dependencia o adulación quiere complacer o lisonjear, afectando la naturaleza con la semejanza del idioma, o ya sea porque la sujeción obliga con fuerza.

(...)

Pero como a cada nación parece que señaló la Naturaleza su idioma particular tiene en esto mucho que vencer el arte y se necesita de algún tiempo para lograrlo y más cuando el genio de la Nación, como en el caso de los catalanes es tenaz, altivo y amante de las cosas de su País. Y por ello parece conveniente dar sobre esto instrucciones disimuladas de manera que se consiga el efecto sin que se note el cuidado".

Imatge de José Patiño
Funcionari i polític. Primer intendent borbònic a Catalunya. Autor d'un informe per redactar el Decret de Nova Planta

Informe del fiscal Rodrigo Villapando als corregidors de Catalunya

- 1717** El bisbe de Tortosa obliga a fer en castellà les actes de la Catedral
- 1718** Els acords de l'ajuntament de Barcelona es comencen a escriure en castellà
- 1723** El corregidor de Girona obliga a fer en castellà tots els documents de l'ajuntament
- 1751** Els escolapis obliguen a parlar a tots els religiosos en castellà i si ho fan en català, pena de "pa i aigua"
- 1771** El bisbe de Vic publica un decret que obliga a fer tots els sermons de la diòcesi en castellà

1714

UNIVERSITAT I ENSENYAMENT

El nou règim borbònic va tancar les universitats de Barcelona, Lleida, Girona, Tarragona, Vic i els col·legis majors de Solsona, Tortosa i la Seu d'Urgell perquè eren focus de revolta: *“por quanto las turbulencias pasadas del Principado de Cataluña obligaron mi providencia a mandar se cerrasen todas sus universidades por haver los que concurrían en ellas fomentado muchas inquietudes (...) las Universidades que eran fomento de maldades”*.

Malgrat que la unificació d'universitats era necessària perquè només la de Barcelona tenia una vida activa no fou aquest el motiu sinó una clara intenció política d'allunyar de Barcelona l'estament universitari que durant la guerra s'havia mostrat antiborbònic.

Una segona causa era que es considerava que hi havia massa estudiants i calia evitar la popularització de l'ensenyament.

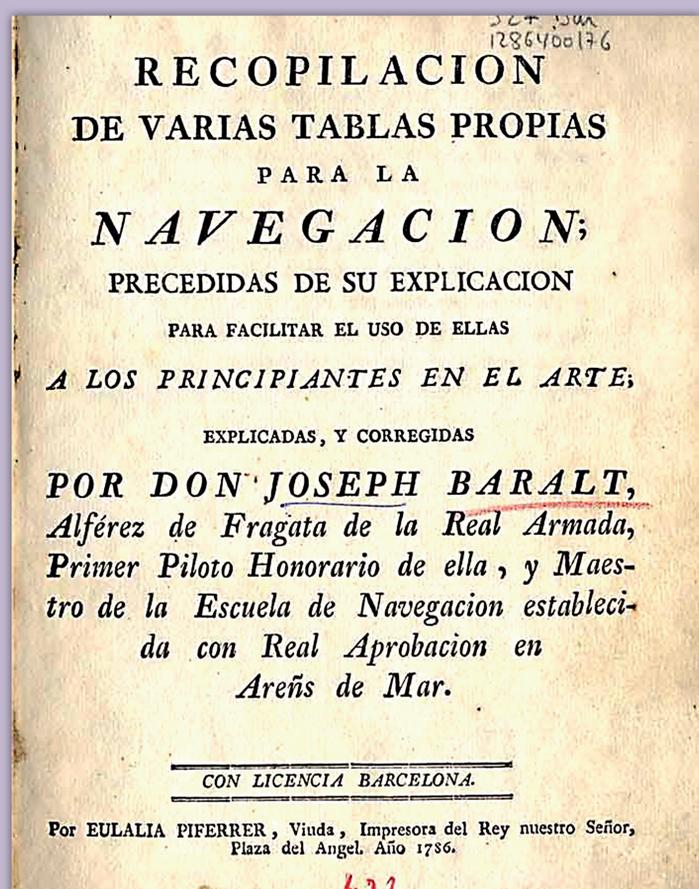
A la vegada hi va haver una forta repressió per als professors universitaris.

Per la seva fidelitat a Felip V al llarg de la guerra, Cervera va ser escollida per establir-hi la universitat única del país el 1717 sense una biblioteca ni una llibreria ni una tertúlia ni cap altre atractiu universitari mentre Barcelona protestava per intentar recuperar la Universitat perduda.

El Consell de Castella va recomanar l'ús del castellà en els camps de l'ensenyament i de l'educació religiosa.

Com que, malgrat les recomanacions del Decret de Nova Planta, el català no havia perdut gaire força entre el poble, el rei Carles III, l'any 1768, va promulgar una reial cèdula que decretava l'ús obligatori del castellà en l'ensenyament primari i secundari.

Aquestes disposicions afectaven una minoria de la població, ja que la majoria era analfabeta. Per tant, s'ha de tenir en compte que al costat de la cultura escrita de tipus jurídic en castellà hi havia una cultura oral popular molt rica i variada en català.

Portada d'un llibre del segle XVIII en castellà

- 1773** Es prohibeix editar llibre d'ensenyament en català a la Universitat de Cervera
- 1780** El comte de Floridablanca obliga que totes les escoles ensenyin la gramàtica de la Real Academia de la Lengua

Imatge de la façana de la Universitat de Cervera

1714

ESGLÉSIA I EXÈRCIT

La castellanització de l'església

Els intents de castellanització de l'Església catalana havien començat ja al segle XVII amb el rei Felip IV, després de la Guerra dels Segadors.

En acabar la Guerra de Successió, tres-cents eclesiàstics van ser expulsats per llur actitud contrària a Felip V i el bisbe de Barcelona, Benet de Sala, hagué d'abandonar Barcelona i morí a l'exili, a la cort de l'arxiduc Carles. Al segle XVIII el 73% dels bisbes nomenats a Catalunya foren castellans.

“La gente mas perjudicial que se ha experimentado (...) ha consistido en los rectores o Curas, y en los frailes; y conviniera mucho discurrir en la forma de introducir algunos rectores Castellanos...”

Instrucció reial al nou capità general de Catalunya, marquès de Castel-Rodrigo, l'any 1715

L'any 1715, fins i tot es va elaborar un pla per enviar tots els religiosos de Catalunya a Castella i substituir-los per clergues castellans. Tot i que no es va arribar a aplicar, la castellanització de l'Església a Catalunya va ser quasi total pel que fa a l'alt clergat, mentre que el baix clergat va romandre fidel a la llengua.

Plaça Nova de Barcelona, amb el Palau Episcopal a la dreta.

La supressió de l'exèrcit català

La Generalitat va ser suprimida i, per tant, la capacitat de mantenir un exèrcit català. Felip V abolí les tropes regulars, el sometent, la Coronela i el cos dels fusellers de muntanya, els miquelets, el qual havia destacat per la seva fidelitat a Carles d'Àustria. Seixanta-sis castells van ser enderrocats per evitar que servissin de punts de defensa del país.

La repressió borbònica sobre els caps militars de l'exèrcit català:

- **Josep Moragues**, general i governador de Castellciutat, i **Francesc Descatllar**, capità de regiment, foren executats.
- **Antoni Desvalls**, comandant general dels fusellers de muntanya; **Manuel Desvalls**, coronel i governador de Cardona; i **Rafael Nebot**, general, s'exiliaren a Viena.
- Els generals **Miquel de Ramon** i **Josep Bellver** i el coronel de fusellers **Ermengol Amill**, estigueren empresonats durant anys i fugiren finalment a Viena.
- El general **Joan Baptista Basset** i el coronel **Antonio de Villaroel** estigueren més de 10 anys empresonats i moriren malalts com a conseqüència de l'empresonament.

Cap del general Moragues exposat dins una gàbia durant 12 anys al Portal de Mar de Barcelona

Josep Ermengol Amill

Signatura del coronel Ermengol Amill

Basset

Signatura de Joan Baptista Basset

1714

MORTS I EXILI

Una repressió cruel

Abans fins i tot de la promulgació del Decret de Nova Planta, s'estengué a Catalunya un autèntic estat d'excepció permanent. S'assistí a una política persistent de detencions indiscriminades i d'aplicació de mesures de represàlia: detencions, execucions sumàries, deportacions, condemnes a galeres, embargament de béns, empresonament de soldats i oficials en diverses fortaleses, requisés, detencions d'autoritats locals i destrucció dels pobles que no pagaven les noves contribucions militars.

La crueltat de la repressió borbònica va ser implacable. A moltes poblacions es van construir forques i patíbuls, en llocs visibles i concorreguts, per intimidar la població.

Al segle XVIII Catalunya hagué de suportar el manteniment d'un exèrcit d'ocupació de 25.000 a 35.000 soldats, xifra que significava un soldat per cada 20 habitants.

L'exili

La derrota de Catalunya en la Guerra de Successió va provocar l'exili d'uns 15.000 catalans, que es van desplaçar a les terres de l'Imperi austríac i a la República de Gènova entre els anys 1714 i 1725. Aquest exili es va dirigir sobretot a Viena, a Milà i a Nàpols.

Entre els exiliats hi hagué gent de totes les classes socials: nobles, eclesiàstics, militars, professionals lliberals i artesans.

Els exiliats disposaren d'institucions pròpies, com el Consell d'Espanya, i l'Hospital dels Espanyols i el monestir de Montserrat a Viena. També participaren en la colonització de la Voivodina, amb la fundació de la ciutat de Nova Barcelona (actualment Zrenjanin).

Fins a la dècada de 1740 aquest exili mantingué ben vius els trets d'identitat propis. Després, la mort sense descendència, el retorn o la dissolució en les societats d'acollida van anar desfent progressivament aquell col·lectiu humà.

Església de Montserrat, a Viena, on hi ha enterrats destacats austriacistes catalans

Monestir de Montserrat, a Viena

Fonts:

CONSUL, Arnau "Què se'n va fer dels herois de la Guerra de Successió?", *Sapiens* 89, març 2010

ALCOBERRO, Agustí "L'exili de la Guerra de Successió". *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics* Núm. XX (2009), p. 101-114.

1714

RESISTÈNCIA I REPRESA

La resistència

Monument a Pere Joan Barceló, Carrasquet, a Capçanes

La crueltat de la repressió borbònica originà alguns focus de resistència, el principal dels quals fou dirigit per Pere Joan Barceló, Carrasquet, el qual lluità entre 1715 i 1720 contra l'exèrcit borbònic a les comarques meridionals de Catalunya. Els anys 1718-1719 dinou batallons de catalans s'uniren a les forces franceses que havien ocupat diverses comarques del nord de Catalunya per lluitar contra Felip V; i al 1729 encara s'ajusticiava guerrillers que lluitaven contra la monarquia borbònica.

L'esperit de resistència passiva es demostra en el fet que moltes cançons i composicions poètiques populars començaren a retratar els castellans com a despietats invasors i animaven els catalans a la resistència armada. D'entre els diversos exemples que trobem en aquest sentit, destaquen aquests versos:

*Anem a dar batalla
als cruels castellans
y visca Catalunya
y visca la llibertat.*

La represa

Malgrat la forta repressió que va exercir Felip V sobre els catalans i el desmantellament de les institucions representatives del país, Catalunya després de la Guerra de Successió va poder reprendre una sèrie de transformacions socials i econòmiques que ja s'havien iniciat el segle anterior i que van possibilitar una millora del comerç, l'agricultura i la manufactura.

Des de l'exili es va intentar, amb la redacció de documents polítics com *Via fora als adormits* (1734) i *Record de l'Aliança fet al sereníssim Jordi, augusto rei de la Gran Bretanya* (1736), mantenir viu l'anomenat "cas dels catalans" en la diplomàcia europea.

El Memorial de Greuges de 1760 presentat a Carles III, i promogut bàsicament des de Barcelona, és revelador de l'existència d'un conflicte permanent provocat pel centralisme borbònic i la discriminació que patien els habitants de l'antiga Corona d'Aragó respecte als castellans, i la reivindicació del respecte a la personalitat històrica i política dels països que la formaven.

El Born de Barcelona a l'any 1775. A la dreta s'endevina l'esplanada creada amb l'enderrocament de cases per construir la Ciutadella.

Fons:

CONSUL, Arnau "Què se'n va fer dels herois de la Guerra de Successió?", *Sapiens* 89, març 2010.
ALCOBERRO, Agustí "Carrasquet, el gran enemic de Felip V", *Sapiens* 24, octubre 2004.